



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Clypeus Theologiæ Thomisticæ**

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus  
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

**Gonet, Jean-Baptiste**

**Coloniæ Agrippinæ, 1671**

§. VI. Statuitur ultima conclusio,

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

cujus probationem dicendum est, pertinere quidem ad pusillanimitatem, velle quiescere in minoribus, magnis relictis, ex terrore excellentiæ illorum: secus verò si idè relinquantur magna, quia ex modo, quo parva appetuntur, despiciuntur, ut contingit in proposito: idè enim Dæmones, adhærendo beatitudini naturali, reliquerunt supernaturalem; quia ex modo tendendi in naturalem, sine subjectione scilicet ac subordinatione ad supernaturalem, istam despexerunt; quod propriè ad superbiam pertinet. Unde D. Gregorius libro 12. Moralium cap. 7. enumerans quatuor species superbiæ (quas etiam refert D. Thomas 2. 2. qu. 362. art. 4.) dicit peccatum Angeli esse in quarta specie, consistente in hoc quòd quis de bonis habitis plus nimio gloriatur, volens illa singulariter possidere, spreto aliis, nempe beatitudine supernaturali, & aliis bonis ejusdem ordinis.

119. Obijciunt tertio: Circa objectum, quod volunt diligere necessariò quoad specificationem & exercitium, non potest esse actus inordinatus & peccaminosus: Atqui beatitudo naturalis diligitur ab Angelo necessariò quoad specificationem & exercitium: Ergo illa non potuit esse objectum primi peccati Angelorum. Major probatur: quia actus moraliter malus debet esse liber.

Confirmatur: Amor quo Angelus in secundo instanti diligebat suam beatitudinem naturalem, fuit idem qui in primo: cum sit necessariò quoad exercitium: Sed in primo non fuit inordinatus, nec peccaminosus: Ergo nec in secundo.

120. Respondeo ex Ferrariensi 3. cont. Gent. cap. 119. distinguendo Majorem: sub ea ratione sub qua diligitur omnino necessariò, concedo: sub alia ratione sub qua diligitur libere, nego. Quamvis autem beatitudo naturalis, absolute & secundum se considerata, sit objectum omnino necessariò ab Angelo dilectum, ut subordinata tamen, vel non subordinata beatitudini supernaturali, libere ab eo diligitur: & idè licet non possit Angelus peccare in dilectione illius, absolute & secundum se considerata, bene tamen in dilectione illius ut non relata ad finem supernaturalem. Neque verò est inconveniens, quòd circa idem objectum, diversimodè consideratum, idem actus possit esse necessarius & liber: nam Christus Dominus circa ipsum Deum amandum secundum se non erat liber, sed necessitabatur ex visione Beatifica; licet circa eundem Deum, ut erat ratio diligendi creaturas, esset liber; cum per talem actum mereretur, sicut in Tractatu de Incarnatione docetur. Unde

121. Ad confirmationem dico, amorem quo Angelus in secundo instanti diligebat suam beatitudinem naturalem, fuisse eundem physicè & substantialiter ac in primo, non tamen moraliter ac modaliter: nam illi in secundo instanti advenit modus libertatis, quatenus in illo instanti poterat referre vel non referre suam beatitudinem naturalem in supernaturalem.

122. Obijciunt ultimò: Angelus non potest peccare per se primò, immediatè, & directè contra finem naturalem, sed tantum indirectè, secundariò, & ex consequenti, peccando scilicet directè, immediatè, & per se primò, contra finem supernaturalem, ut supra ostensum est: Ergo primum peccatum illius, fuit circa finem & beatitudinem supernaturalem, non verò circa naturalem.

123. Sed nego Consequentiam: quamvis enim ponatur Angelum primò peccasse, appetendo inordinatè beatitudinem tantum naturalem, modo à nobis explicato, adhuc salvatur ipsum per se pri-

mo & immediatè peccasse contra præceptum supernaturalem, quo prohibebatur amor beatitudinis naturalis, sine ordinatione ad supernaturalem: unde cum transgressio præcepti supernaturalis obligantis sub morali, sit etiam avertio à Deo ultimo fine supernaturali, magis directè quam à naturali, salvatur etiam Angelum prius fuisse avertitum à Deo, ut ultimo fine supernaturali, quam ab illo ultimo fine naturali.

Ex dictis facile intelligitur, quomodo Angelus voluerit esse ut Deus, non per æquiparantiam, sed per similitudinem proportionalem: sicut enim Deus in seipso propriam habet beatitudinem naturalem, ita Angelus ex modo appetendi suam beatitudinem naturalem, voluit in seipso naturaliter habere ultimum finem, ac sibi sufficere ad suam felicitatem, & ut loquitur D. Bernardus supra relatus, seipso voluit esse contentus.

## §. VI.

## Statuitur ultima Conclusio.

Dico ultimò: Primum Angeli peccatum, non fuit, nec esse potuit, appetitus expressus directè malis beatitudinis supernaturalis, ut acquirenda viribus naturæ, & sine auxilio gratiæ, bene tamen appetitus virtualis & interpretativus illius.

Prima pars probatur: Talis volitio supponit errorem ex parte intellectus; supponit enim hoc iudicium erroneum: potest acquiri beatitudo supernaturalis, ex viribus naturæ, ac sine meritis, & auxiliis gratiæ, quod est hæresis Pelagii: Sed error non potuit esse in Angelo ante peccatum, ut patet articulo sequenti: Ergo nec talis volitio.

Confirmatur: Vel ille appetitus fuit efficax, vel inefficax? Neutrum dici potest: Ergo &c. Minor quantum ad primam partem est evidens: nam volitio efficax beatitudinis supernaturalis, involvit, saltem virtualiter, volitionem mediorum ad illam consequendam necessariorum; media verò necessaria ad consecutionem beatitudinis supernaturalis, sunt vires supernaturales, & auxilia divina gratiæ. Probatur verò quantum ad secundam: quia ut ostensum est supra, agendo de appetitu equalitatis Dei, Angelus in primo peccato non potuit solum peccare ex inefficaci appetitu, sed ex aliquo sine efficaciter intento, & cuius gratiæ cætera appeterentur; & de facto peccavit appetendo aliquid quod a se qui tentavit, non circa quod in efficaci tantum complacentiæ elanguit, ut ibidem monstravimus: unde omnia quæ diximus circa inefficacem appetitum equalitatis divinæ, currunt hic contra inefficacem appetitum supernaturalis beatitudinis.

Secunda etiam pars suaderet: Nam D. Thomas perpetuò docet, Angelum recuisse habere beatitudinem supernaturalem ex gratiæ & beneficio Dei. Hoc potissimum docet articulo tertio huius quæstionis, ubi inquit: In hoc appetit esse similes Deo, quia appetit ut finem ultimum beatitudinis, id ad quod virtute sua natura poterat pervenire, appetens suum appetitum à beatitudine supernaturali, qua est ex gratiæ Dei: id est, reculans beatitudinem supernaturalem, quia est ex gratiæ: reculare autem beatitudinem supernaturalem, quia est ex gratiæ, est virtualiter & interpretativè velle illam, si non esset consequenda ex gratiæ: quoniam ex ratione superbiæ despiciat aliquod magnum bonum, et eo quòd videt non posse haberi nisi beneficio alieno, tacitè insinuat quòd si posset habere independentè ab alterius gratiæ, illud libenter ap-

peteret. Unde quando S. Doctor post verba re-  
lata subdit: *vel si appetit ut ultimum finem illam Dei  
similitudinem que datur ex gratia; voluit hoc habere  
per virtutem suam naturæ, non ex divino auxilio secun-  
dum dispositionem*: non loquitur de volitione for-  
mali & expressa beatitudinis supernaturalis, sed  
de virtuali tantum & interpretativa. Eodem  
modo intelligi & explicari debet id quod docet  
quæst. 16. de malo art. 2. ad 4. & art. 3. in corp.  
nempe Angelum peccasse ex eo quod beatitudi-  
nem supernaturalem consequi voluit, per virtu-  
tem suæ naturæ, & sine auxilio gratiæ; quod  
etiam reperit in 2. dist. 5. quæst. 1. art. 2. Licet e-  
tiam hæc testimonia significare videantur, fuisse  
in Angelo intentum consequendi positivè glo-  
riam sine gratia, tamen revera non sunt intelli-  
genda de intento positivæ consecutionis for-  
maliter, sed solum virtualiter & indirectè, ita ut  
peccaverit illam habere ex gratia; quod est vir-  
tualiter velle illam, si non esset ex gratia: aliàs  
etiam esset contradictio in D. Thoma, negante in  
Angelo errorem speculativum ex una parte, ut  
patet in hac quæstione art. 1. ad 4. & supra quæst.  
1. art. 5. & quæst. 16. de malo art. 6. & alibi sæ-  
pe. & ex alia concedente in illo volitionem ex-  
pressam & formalem acquirendi beatitudinem  
supernaturalem ex virtutibus naturæ, & sine auxilio  
gratiæ; quæ volitio, ut ostendimus, errorem in  
intellectu necessariò supponit.

Dices: Primum Angeli peccatum debet esse  
actus se habens per modum volitionis & pro-  
secutionis, non verò per modum recessus & fugæ.  
Sed reculare beatitudinem supernaturalem,  
ut habendam ex gratia & beneficio Dei; est actus  
se habens per modum fugæ & recessus ut patet:  
ergo in eo primum Angeli peccatum nequit  
consistere, subindeque nec in virtuali volitione  
consequendi beatitudinem sine gratia.

Respondet nos in primo Angeli peccato non  
cogitare solum illam fugam & recusationem  
beatitudinis supernaturalis, ut habendam ex gra-  
tia. Non enim debet separari in Angelis recusa-  
tio beatitudinis supernaturalis, à voluntate man-  
dandi & quiescendi in sua naturali felicitate seu  
excellentiâ: quia sicut homo peccans appetitu  
sensibilem, simul recusat spiritualia &  
superiora bona, licet vellet ea habere sine labo-  
re, & non carendo fruitione rerum sensibilibus;  
ita etiam Angelus simul & eodem actu superbia  
recusat beatitudinem supernaturalem, ut ac-  
quirendam ex gratia & meritis, & adhæsit suæ  
naturali felicitati, ut suo ultimo fini, non ordi-  
nando illam in supernaturalem, ut antea expli-  
catum est.

## ARTICVLVS IV.

Quæ viâ peccatum in Angelorum mentes  
irrepperit?

Angelos peccasse, idque inordinato propria  
excellentiâ & naturalis beatitudinis appe-  
tus, sufficienter constat ex dictis: sed quæ fuerit  
causa peccandi, quæ viâ in eorum mentes  
huc irrepperit, seu quæ fuerit secreta illa ri-  
na, quæ tanto malo aditum aperuerit, ænigma  
et obscurissimum, & ferè penitus inextricabile,  
humana sapientia incognitum, vixque ipsis An-  
gelorum mentibus pervium. Ut tamen aliquis  
opus notitia haberi possit, quædam breviter hic  
præmittenda sunt.

Suppono primo ex Tractatu de peccatis,  
quod omnis defectus voluntatis, provenit ex  
aliquo defectu intellectus proportionato ipsi  
defectui voluntatis, propter summam conne-  
xionem & dependentiam voluntatis ab intelle-  
ctu, tam in esse, quàm in operari; quæ tanta est,  
ut ipsa voluntas emanet ab essentia, mediante  
intellectu, & nihil operetur nisi circa objectum  
sibi propositum, & ab ipso cognitum: propterea  
communiter dicitur, quod voluntas est potentia  
cæca, sequens ductum rationis, sive quod est  
appetitus rationis vel intellectualis; quia scilicet  
ejus objectum est bonum cognitum ab intelle-  
ctu. Cùm ergo peccatum sit aliquis defectus vo-  
luntatis, necessariò præsupponit aliquem defe-  
ctum ex parte intellectus, vel ignorantia, vel er-  
roris, vel inconsiderationis. Unde Proverb. 14.  
dicitur: *Errant qui operantur malum*: & sæpe in  
Scriptura, peccatum, stultitia vel ignorantia ap-  
pellatur. Et hinc ortum est commune illud axioma,  
*Omni peccans est ignorans*, quod non debet in-  
telligi de ignorantia speculativa, sed practica, &  
opposita dictamini prudentiæ. Hinc etiam Ari-  
stoteles 6. Ethic. docet, quod non potest esse  
peccatum in voluntate, existente in intellectu  
rectâ prudentiâ, hoc est rectâ cognitione practi-  
câ. Et D. Thomas quæst. 1. de virtut. art. 6. ad 1.  
Ad prudentiam, inquit, pertinet judicare de singulis  
agibilibus, prout sunt nunc agenda; quod quidem ju-  
diciū corrumpitur per quolibet peccatum; & ideo  
prudentiâ manente homo non peccat.

Neque huic suppositioni contrariatur qui-  
dam articulus Parisiensis, in quo dicitur: *Intel-  
lectu existente in apice rationis, potest voluntas in oppo-  
situm*: hoc enim, ut interpretatur Cajetanus 1. 2.  
quæst. 77. art. 2. intelligendum est de intellectu  
existente in apice rationis, quoad universalia  
principia, non autem quoad particularia, vel  
quoad universalia & particularia in habitu, non  
in actu; vel de intellectu existente in apice ra-  
tionis speculativè tantum, non practicè; vel  
denique de intellectu stante in apice rationis,  
per modum consilii, non per modum imperii.

Suppono secundo ex eodem Tractatu, quatuor  
defectus in intellectu hominis vel Angeli reperi-  
ri, vel saltè excogitari posse. Primus omni intel-  
lectui creato & creabili communis est, & vocari  
solet *nescientia*, quæ est carentia cognitionis ejus  
quod quis non tenetur scire; unde ille non potest  
esse causa peccati. Secundus est ignorantia, quæ  
est privatio cognitionis habitualis & actualis  
eorum quæ quis tenetur scire; quare potest esse  
causa peccati, si sit vincibilis, ut docet S. Tho-  
mas 1. 2. quæst. 76. art. 2. Dixi *habitualis & actualis*,  
quia si quis actu sciat aliquid, licet non sciat ex  
habitu, non potest dici igneans: similiter si quis  
sciat aliquid habitu, licet actu non consideret,  
non dicitur ignorans, sed inconsideratus. Ter-  
tius est positivus error intellectus, consistens in  
falso de re aliqua judicio. Quartus denique est  
defectus considerationis, sive inconsideratio; &  
hæc duplex est, una negativa, dicens carentiam  
actualis considerationis, quando quis non tene-  
tur actualiter attendere; altera privativa, eandem  
carentiam involvens, sed pro illa differentia tem-  
poris in qua tenebatur intellectus actualiter  
considerare. Quæritur ergo, quæsnâ ex tribus ulti-  
mis